

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINA DAİR 2023-2027-Cİ İLLƏR ÜÇÜN DÖVLƏT PROQRAMI

Mündəricat

1. Qısa xülasə	3
2. Qlobal trendlər	3
3. Mövcud vəziyyətin təhlili	4
4. Dövlət proqramının məqsədi və prioritet istiqamətləri	7
5. Hədəf göstəriciləri	13
6. Dövlət proqramının maliyyəoləşmə mənbələri	13
7. Dövlət proqramının icrası, monitorinqi və qiymətləndirilməsi	13
8. Dövlət proqramının həyata keçirilməsinə dair Tədbirlər Planı	14

1. Qısa xülasə

Azərbaycan Respublikası regionlarının, o cümlədən Naxçıvan iqtisadi rayonunun inkişafı ölkədə uğurla həyata keçirilən davamlı sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasının mühüm tərkib hissəsidir. Bu strategiyanın həyata keçirilməsində, o cümlədən bölgələrin inkişafının yeni keyfiyyət mərhələsinə yüksəlməsində regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı qəbul edilmiş dövlət proqramları xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Naxçıvanıda fəaliyyəti dövründə Ermənistan tərəfindən blokada şəraitində olan regionun sosial-iqtisadi vəziyyətini yaxşılaşdırılması və tərəqqisi üçün əhəmiyyətli tədbirlər görülmüş, aqar islahatlar reallaşdırılmış, infrastrukturunun inkişafı istiqamətində mühüm işlər həyata keçirilmişdir. Məhz Ulu Öndərin siyasəti sayəsində bölgənin inkişafının və sabitliyinin davamlılığını təmin etmək üçün regional və beynəlxalq əlaqələr qurulmuş, sonrakı dövr üçün ölkəmizin bütün regionları kimi, Naxçıvanın da sosial-iqtisadi inkişafında mühüm bünövrə formalaşdırılmışdır.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə yaranmış yeni reallıq Orta dəhlizin inkişaf perspektivlərini gündəmə gətirməklə, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını zəruri etmiş və Naxçıvan Muxtar Respublikasının tranzit potensialını genişləndirmişdir.

Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı tikinti-quruculuq işləri və təbii qaynaqların, həmçinin Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə bu ərazilərin Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə nəqliyyat əlaqələrinin qurulması perspektivi analoji güzəştlərin muxtar respublikada da tətbiqinə imkanlar yaradır.

Hazırda bu imkanlardan istifadə edərək Naxçıvanıda iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi, əhalinin layiqli məşğulluğu, sosial rifah halının daha da yüksəldilməsi və ekoloji təhlükəsizliyin gücləndirilməsi istiqamətlərində işlərin yeni keyfiyyət mərhələsinə keçməsi ön plana çıxmışdır. Mövcud potensialdan daha səmərəli istifadə etməklə bölgədə sosial-iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi və davamlılığının təmin edilməsi zəruridir. Bu isə, müəmmadi olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı ilə əlaqədar kompleks proqramların hazırlanaraq icra olunmasını nəzərdə tutur.

Yeni mərhələdə qarşıya qoyulmuş hədəflərin reallaşdırılması məqsədilə "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı" (bundan sonra - Dövlət Proqramı) hazırlanmışdır.

Dövlət proqramı Naxçıvan iqtisadi rayonuna daxil olan Naxçıvan şəhəri, Babək, Culfa, Kəngərli, Ordubad, Sədərək, Şahbuz və Şorur rayonlarını əhatə edir.

Dövlət proqramında Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının daha da sürətləndirilməsinə nail olunması üçün məqsədlər və prioritet istiqamətlər müəyyən edilmişdir.

Dövlət proqramı prioritet istiqamətlər üzrə tədbirlərin maliyyəoləşmə mənbələrini, regionun sosial-iqtisadi inkişafı sahəsində əldə olunacaq hədəf göstəricilərini özündə ehtiva edir.

2. Qlobal trendlər

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı sahəsində beynəlxalq təcrübələrin təhlili göstərir ki, son illər ərzində regionların potensialından istifadənin səmərəliliyinin və iqtisadiyyatın rəqəbatqabiliyyətliliyinin artırılması, "yaşıl iqtisadiyyat" in formalaşdırılması, innovativ yanaşmaların tətbiqi kimi məsələlər önə çəkilir. Belə ki, ölkədə regionların inkişafı sahəsində qazanılan nailiyyətlərin daha da möhkəmləndirilməsi, həmçinin mövcud ehtiyatların təmin edilməsi məqsədilə hazırlanan və həyata keçirilən proqramlarla yanaşı, ayrı-ayrı regionlar və inzibati ərazi vahidləri üzrə yerli inkişaf planlarının hazırlanması və həyata keçirilməsi daha yaxşı nəticələr əldə etməyə imkan verir.

Hazırda ayrı-ayrı regionların miqyasında daha dayanıqlı və davamlı keyfət qurulması istiqamətində iqtisadi artımın sürəti, onun gələcəyi və başlıca tokanverici amillərinin hərəkətə gətirilməsi həmin bölgələrin inkişaf gündəliyində duran əsas məsələlərdir.

Bununla belə, dayanıqlı inkişafın iqtisadi, sosial və ətraf mühit komponentlərinin abəngdar inkişafı sahələrində standart yanaşmalar mövcud deyildir. Ona görə də tarazlı inkişaf yolunun müəyyən edilməsində hər bir bölgənin spesifik və coğrafi xüsusiyyəti nəzərə alınmalıdır.

Azərbaycan Respublikasında regionların inkişafı siyasəti əsas etibarilə milli xüsusiyyətlərə nəzərə alınmaqla hazırlanan regional inkişaf proqramlarına əsaslanır. Bu proqramların icrası nəticəsində regionlarda sosial-iqtisadi və fiziki infrastruktur sahələrinin inkişafı, beynəlxalq standartlara uyğun yeni müəssisələrin və iş yerlərinin yaradılması, əhalinin rifahının yüksəldilməsi istiqamətində irimiqyaslı işlər görülmüş və əhəmiyyətli nəticələr əldə olunmuşdur.

Mütərəqqi dünya təcrübəsi göstərir ki, hər bir ölkənin, onun regionlarının, şəhər və kəndlərinin sosial-iqtisadi inkişafında çevik və səmərəli yanaşmaların və innovativ həllərin tətbiqi mühüm rol oynayır. Dövlət proqramı çərçivəsində qarşıya qoyulan prioritetlər "universallıq", "inteqrasiyala yanaşma" və "heç kimin geridə qalmaması" kimi prinsiplərə əsaslanan 2030-cu il Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyinə və onun müvafiq hədəflərinə uyğunlaşdırılmışdır. Bu istiqamətdə atılacaq addımlar arasında, qlobal hədəflərə uyğun olaraq, dayanıqlı iqtisadi artımın dəstəklənməsi, layiqli məşğulluq imkanlarının yaradılması, bölgə əhalisi üçün əlçatan, etibarlı və müasir enerji xidmətləri, xüsusilə bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə edilməsi, habelə təmiz enerji texnologiyalarının tətbiqi, iqtisadi inkişafı və insan rifahını dəstəkləyən keyfiyyətli və möhkəm infrastrukturunun qurulması, habelə ekoloji ekosistemlərin dayanıqlılığının təmin edilməsi kimi beynəlxalq inkişaf prioritetləri daxil edilmişdir.

Həmçinin dövlət proqramı çərçivəsində mühüm hədəf göstəriciləri və gələcək dayanıqlı inkişaf kursu müəyyən olunarkən təbii resurslardan səmərəli istifadə, biomüxtəlifliyin qorunması və "yaşıllaşma və karbonuzlaşma" istiqamətində qlobal təşəbbüslərin məqsədləri nəzərə alınmış, smart ixtisaslaşdırma və rəqəmsallaşdırma sahələrində məhsuldar olan innovativ tendensiyaların tətbiqi imkanları da diqqətdə saxlanılmışdır.

Bu baxımdan Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafı sahəsində qarşıda duran əsas məqsəd beynəlxalq təcrübədə təsdiqini tapmış on yaxşı təcrübələrin tətbiqi ilə əldə olunan iqtisadi və sosial nailiyyətlərin səmərəsinin artırılmasıdır.

Dövlət proqramı hazırlanarkən davamlı inkişaf prinsipləri, o cümlədən BMT-nin "Dünyamizin transformasiyası: 2030-cu ilə

dək Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyi" ilə müəyyən olunan Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri, həmçinin mütərəqqi beynəlxalq təcrübə və Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi potensialı və ehtiyatlarına əsaslanan çağırışlar nəzərə alınmışdır.

3. Mövcud vəziyyətin təhlili

3.1. Əldə olunmuş nailiyyətlər

Ölkədə regionların hərtərəfli inkişafı sahəsində 2004-cü ildən başlanılmış məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasında görülmüş işlər infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsinə, Naxçıvan Muxtar Respublikasında qazlaşdırmanın tam təmin edilməsinə, enerji təchizatının yaxşılaşdırılmasına, müasir yolların inşasına, sosial infrastruktur obyektlərinin tikintisinə, yeni müəssisələrin yaradılmasına və iş yerlərinin açılmasına səbəb olmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənaye sahəsində fəaliyyət göstərən mikro, kiçik və orta sahibkarların fəaliyyətinin dəstəklənməsi, sənayenin davamlı inkişafının təmin edilməsi və əhalinin istehsal sahəsində məşğulluğunun artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 13 sentyabr tarixli 831 nömrəli Fərmanı ilə Şorur Sənaye Məhəlləsi yaradılmış, investisiya fəaliyyətinin genişləndirilməsi və təşviqi, iqtisadiyyata sormayə qoyuluşunun stimullaşdırılması üçün son 5 il ərzində 18 sahibkarlıq subyektinə 24 investisiya təşviqi sənədi təqdim edilmişdir. Investisiya təşviqi sənədi çərçivəsində idxal olunan 77,9 milyon manat dəyərində avadanlığa gömrük və vergi güzəştləri tətbiq edilmişdir.

İxracın stimullaşdırılması məqsədilə müxtəlif ölkələrdə keçirilmiş tədbirlərdə yerli sahibkarlıq subyektlinin dövlət dəstəyi ilə iştirakı təmin edilmiş və istehsal olunən məhsullar nümayiş etdirilmişdir.

Ötən dövrdə torpaqların suvarma və meliorasiya təminatının yaxşılaşdırılması, torpaq və su ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsi istiqamətində tutumu 100 milyon kubmetr olan Heydər Əliyev su anbarı istifadəyə verilmişdir.

Elektrik enerjisi təchizatının yaxşılaşdırılması istiqamətində 169,8 meqavat gücündə 10 elektrik stansiyası, o cümlədən 87 meqavat gücündə Naxçıvan Modul Elektrik Stansiyası, 4,5 meqavat gücündə Heydər Əliyev su anbarı üzərində su-elektrik stansiyası, Ordubad rayonunda Gilançay üzərində 20 meqavat gücündə "Biləv" Su-Elektrik Stansiyası, Şorur rayonu ərazisində 20,5 meqavat gücündə "Arpaçay-1" və 1,4 meqavat gücündə "Arpaçay-2" Su-Elektrik Stansiyaları, Babək rayonunun Xalxal kəndi ərazisində 22 meqavat gücündə Naxçıvan Günəş-Elektrik Stansiyası, Kəngərli rayonunda 5 meqavat gücündə, Şorur rayonunda 8 meqavat gücündə günəş-elektrik stansiyaları, Culfa rayonunda 1,1 meqavat gücündə Külək-Günəş Hibrid Elektrik Stansiyası və 0,3 meqavat gücündə Culfa Külək-Elektrik Stansiyası istifadəyə verilmişdir.

Təbii qazla təchizat tam olaraq başa çatdırılmış, 27 kilometr uzunluğunda Naxçıvan-Şahbuz ortaqəyriqli və 82,2 kilometr uzunluğunda Naxçıvan-Sədərək yüksəkəyriqli magistral qaz kəmərləri tikilib istifadəyə verilmişdir.

Naxçıvan şəhərinin və onun inzibati ərazisinə daxil olan yaşayış məntəqələrinin əhalisinin içməli su və kanalizasiya xidməti ilə təmin etmək üçün gün ərzində 40 min kubmetr sutemizləmə və 32 min kubmetr tullantı sutemizləmə gücünə malik olan qurğular və ümumi tutumu 25 min kubmetr olan 3 su anbarı tikilmişdir. Naxçıvan şəhərində, Əliabad qəsəbəsində, Tumbul, Hacıniyyət, Qaraqaçı, Qaraxanbəyli və Bulqan kəndlərində su xətti və kanalizasiya şəbəkəsi quraşdırılmışdır.

Rabitə və informasiya texnologiyalarının tətbiqi sahəsində 1685,7 kilometr fiber-optik xətt çəkilmiş, 160 avtomat telefon stansiyası (ATS) quraşdırılmış, 87 ATS rekonstruksiyası olunmuş, 223 ATS tam elektronlaşdırılmışdır.

Naxçıvan Hava Limanı regionun aviasiya nəqliyyat əlaqəsi üçün yeganə vasitə olmuş və 2004-cü ildən Beynəlxalq Hava Limanı statusu qazanmışdır.

Son on il ərzində səhəd ailələrinə, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olanlara və digər imtiyazlı şəxslərə 120 mənzil və 280 minik avtomobil verilmişdir. Ölkədə 2017-ci ildən həyata keçirilən özünüməşğulluq proqramına Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə 1320 ailə cəlb edilmişdir.

Ötən müddətdə Ağbulaq istirahət və xizək mərkəzi, Duzdağ fizioterapiya mərkəzi və digər turizm obyektləri fəaliyyətə başlamış, regionda fəaliyyət göstərən mehmanxanaların sayı 10-a çatdırılmışdır.

Ətraf mühitin mühafizəsi, yaşıllaşdırma, yol kənarlarında meşə zolaqlarının salınması istiqamətində işlər görülmüş, eləcə də Arazboyu Dövlət Təbiət Yasaqlığı, Arpaçay Dövlət Təbiət Yasaqlığı və Akademik Həsən Əliyev adına Azərbaycan Respublikasının Zəngəzur Milli Parkı yaradılmışdır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafı sahəsində qəbul edilmiş dövlət proqramlarının icrası nəticəsində bölgədə idman obyektləri, mədəniyyət müəssisələri tikilmiş və ya təmir olunmuş, müasir standartlara uyğun təhsil və səhiyyə müəssisələri əhalinin istifadəsinə verilmişdir.

3.2. Mövcud çağırışlar

3.2.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasında iqtisadi və sosial sahələrdə əldə olunan nailiyyətlərin daha da möhkəmləndirilməsi, eləcə də regionun potensialından istifadənin səmərəliliyinin və iqtisadiyyatın rəqəbatqabiliyyətliliyinin artırılması üçün müasir çağırışlara və yanaşmalara əsaslanan aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi zəruri hesab olunur:

1. biznes mühitinin daha da yaxşılaşdırılması üçün sahibkarlara icazə və lisenziyaların vahid mərkəzdən verilməsi, "Lisenziyalar və icazələr portalı"nın fəaliyyətə başlaması, satılmalarmın elektron portal vasitəsilə təşkili, sahibkarlıq subyektlərində aparılan yoxlamaların vahid reyestrinin formalaşdırılması, rəqəbat mühitinin sağlamlaşdırılması, bank və sığorta filialları şəbəkəsinin genişləndirilməsi, dövlət orqanlarının (qurumlarının) tabeliyində fəaliyyət göstərən istehsal və xidmət sahələrinin özəlləşdirilməsi;

2. ölkədə tətbiq olunan dövlət xidmətlərinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında da tətbiq olunması, "ASAN xidmət", "DOST" və digər mərkəzlərin fəaliyyətə başlaması və noticədə dövlət xidmətlərinə əlçatanlığın artırılması;

3. Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində olan təbii ehtiyatlar (olvan metallar) hesabına hasilat sənayesinin inkişaf etdirilməsi, 4. xammal bazası əsasında yeni sənaye sahələrinin (tikinti materialları, qida məhsulları istehsalı və s.) qurulması və mövcud sənaye müəssisələrinin fəaliyyətinin genişləndirilməsi, habelə ayrı-ayrı sahələrdə güzəştlərin tətbiqinin nəzərdə tutulduğu sənaye zonasının yaradılması;

5. elektrik enerjisinin istehsalı və ixracı üzrə mövcud potensialdan istifadə etməklə yeni bərpaolunan enerji (əsasən, günəş) stansiyalarının, həmçinin istilik elektrik stansiyalarının tikintisi və eyni zamanda tezlik tənzimlənməsinin dayanıqlılığının təmini, mövcud elektrik stansiyalarının və şəbəkəsinin təmiri, avtomatlaşdırılmış idarəetmə sisteminin qurulması;

6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində Türkiyə sərhədində 18 km magistral boru kəmərinin çəkilməsi ilə Naxçı-

van Muxtar Respublikasının Türkiyənin qaz şəbəkəsi ilə əlaqələndirilməsi və noticədə qaz təminatının dayanıqlılığının təmin edilməsi;

7. kənd təsərrüfatının inkişafında suvarma suyunun əhəmiyyətini nəzərə alaraq bölgədə suvarma şəbəkələrinin yenilənməsi, müasir suvarma sistemlərindən istifadənin genişləndirilməsi;

8. duz yataqları, mineral sular, tarixi və dini abidələr, ekoturizm üçün təbii əlverişli şəraitin olması nəzərə alınaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikasında əlavə dəyər yaradılması baxımından turizm infrastrukturunun qurulması və bu sahənin təbliği;

9. xarici dövlətlərlə sərhəddə yerləşməsi nəzərə alınmaqla, Naxçıvan Muxtar Respublikasında vergi və gömrük güzəştləri müəyyən edilməklə rəqəbatqabiliyyətli ticarət qovşağının yaradılması imkanının dəyərləndirilməsi;

10. Naxçıvan Muxtar Respublikasında turistlərə və ticarət məqsədilə oraya gələcək şəxslərə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi üçün müasir tipli ictimai-iaşə obyektlərinin, istirahət və əyləncə mərkəzlərinin sayının artırılması və xidmət səviyyəsinin yüksəldilməsi;

11. Naxçıvan Muxtar Respublikasında infrastruktur təminatının yaxşılaşdırılması, o cümlədən əhalinin fiber-optik və mobil internet xidmətlərindən çıxış səviyyəsinin yüksəldilməsi və dayanıqlılığının təmin edilməsi, kəndlərdə içməli su təminatının artırılması;

12. Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal olunan məhsulların digər regionlara daşınması zəmanəyərən nəqliyyat xərcələri üçün xüsusi güzəştlər sisteminin formalaşdırılması, dəmir yolu stansiyalarının və dəmir yolu xətlərinin beynəlxalq tələblərə uyğun yenidən qurulması;

13. Naxçıvan Muxtar Respublikasında təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və idman sahələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin və əhatə dairəsinin artırılmasına, ixtisaslı kadrların yetişdirilməsinə ehtiyac duyulur. Burada özlə təhsil və səhiyyə müəssisələrinin yaradılması bu sahədə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə də zəmin yaradacaqdır.

3.2.2. Mövcud vəziyyətin təhlilində, hədəflərin və prioritet istiqamətlərin müəyyənəşdirilməsində GZİT (Güclü və Zəif tərəflər, İmkanlar və Təhlükələr) təhlilindən istifadə edilmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının mövcud sosial-iqtisadi vəziyyətinin GZİT təhlili aşağıdakı kimidir:

Güclü tərəflər	Zəif tərəflər
- təbii ehtiyatlar və xammal bazası; - bərpaolunan enerji potensialı (günəş və külək enerjisi); - sahibkarlığın inkişafına, ixracın stimullaşdırılmasına və əlverişli investisiya mühitinin yaradılmasına dövlət dəstəyi; - beynəlxalq hava limanı; - xarici ticarət üçün əlverişli iqtisadi-coğrafi mövqe	- dövlət xidmətlərinə əlçatanlıq səviyyəsinin aşağı olması; - əlverişli biznes mühitini formalaşdırmaq üçün təşviqlərin azlığı; - maliyyəyə çıxış imkanlarının məhdudluğu; - regionun enerji təchizatı və kommunikasiya xətlərinin aşağı səviyyədə diversifikasiyaya olunması, elektrik xətlərinin istismar müddətinin başa çatması; - kənd təsərrüfatı və digər sahələr üzrə infrastruktur və su təminatı sisteminin çatışmazlıqlar - ölkənin digər əraziləri ilə birləşmə quru nəqliyyat əlaqəsinin olmaması
İmkanlar	Təhlükələr
- mühüm enerji və nəqliyyat dəhlizlərinə yaxınlıq, xüsusilə, Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Orta dəhlizlə lojistik bağlıntı; - rəqəbatqabiliyyətli turizm potensialı; - ixracçıönülmü sənaye sahələrinin inkişafı perspektivləri; - xarici investisiyaların cəlb olunması; - xarici ticarətin inkişafı; - dövlət-özəl tərəfdaşlıq modelinin tətbiqi; - ölkədə mövcud xidmət mexanizmlərinin (dövlət, maliyyə və bank xidmətləri) tətbiqi; - regionun enerji təchizatı və kommunikasiya xətlərinin dayanıqlılığının artırılması	- büdcə transferləri payının yüksək olması; - ixrac bazarlarının coğrafi diversifikasiyasının məhdud olması; - istehsal olunan məhsulların beynəlxalq bazarlarda rəqəbat üstünlüyünün itirilməsi təhlükəsi; - qlobal iqlim dəyişikliyi təsirləri, xüsusilə əkinçiyararlı torpaq sahələrinin səhrələşməsi və deqradasiyası; - əhalinin digər regionlara və xarici ölkələrə miqrasiyası

GZİT təhlil əsasında "Güclü tərəflər" in verdiyi üstünlük və "İmkanlar" in yaratdığı fürsətlərdən bəhərlənərək "Zəif tərəflər" inkişaf etdiriləcək və "Təhlükələr" in mümkün neqativ təsirləri minimuma endiriləcəkdir.

4. Dövlət proqramının məqsədi və prioritet istiqamətləri

4.1. Dövlət proqramının məqsədi davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsi və vətəndaşların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması sayəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə və ölkə iqtisadiyyatına tam inteqrasiyanın təmin etməkdən ibarətdir.

Bu məqsədə nail olmaq üçün 2023-2027-ci illər üçün 11 prioritet istiqamət müəyyən olunmuş və dövlət proqramının həyata keçirilməsi ilə bağlı icrası planlaşdırılan bütün tədbirlər həmin prioritet istiqamətlər üzrə qruplaşdırılmışdır. Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi-coğrafi mövqeyindən, təbii ehtiyatlarından, sosial-iqtisadi potensialından və tranzit imkanlarından səmərəli istifadə etməklə mövcud çatışmazlıqları aradan qaldırılması və iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər sözügedən prioritet istiqamətlərə nəzərə alınmaqla gerçəkləşdiriləcəkdir.

4.1.1. Prioritet 1. Əlverişli biznes mühitinin yaradılması

Naxçıvan Muxtar Respublikasında iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi və iqtisadi canlanmanın təşviqi üçün əlverişli biznes mühitinin formalaşdırılması bu sahədə prosedurların sadələşdirilməsi və asanlaşdırılması məqsədilə tədbirlərin icrası vasitəsilə həyata keçiriləcəkdir. Burada əzad iqtisadi zəmanə yaradılması ticarət və lojistika imkanlarının genişləndirilməklə Naxçıvan Muxtar Respublikasının investisiya cəlb ediciliyini artıracaq və iqtisadiyyatın inkişafına əhəmiyyətli töhfə verəcəkdir.

Həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərə vergi və digər güzəştlərin tətbiq edilməsi ilə özlə sektorun inkişafına nail olunacaqdır. Bundan başqa, sosial sığorta ödənişlərinin tam və ya qismən dövlət tərəfindən subsidiyalaşdırılması nəzərdə keçiriləcəkdir.

Eyni zamanda Naxçıvan Muxtar Respublikasında əhalinin məşğulluğunun artırılması məqsədilə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməcəkdir.

Ölkədə fəaliyyət göstərən bankların və bank olmayan kredit təşkilatlarının Naxçıvan Muxtar Respublikasında da filiallarının açılması ilə əhalinin, o cümlədən sahibkarların bank xidmətləri-

nə çıxışı asanlaşacaq, əhalinin və sahibkarların sığorta savadlılığının artırılması və sığorta xidmətlərinə əlçatanlığının inkişafı məqsədilə müvafiq tədbirlər görülməklə, sahibkarlığın inkişafı, innovativ texnologiyaların tətbiqinin stimullaşdırılması üçün güzəştli kreditlərin verilməsi, təşviqat işlərinin aparılması və digər maliyyə dəstəyi tədbirləri həyata keçiriləcəkdir.

Eyni zamanda sahibkarlıq subyektlərinə göstərilən xidmətlər vahid yanaşmada və mərkəzləşdirilmiş qaydada təşkil ediləcək, gömrük sərhəd-buraxılış məntəqələrində keçidin sürətləndirilməsi və yükötmürmə qabiliyyətinin artırılması istiqamətində işlər aparılacaqdır.

4.1.2. Prioritet 2. Ticarətin inkişafı

Naxçıvan Muxtar Respublikasında iqtisadi aktivliyi artırmaq məqsədilə ərazi ticarət və ticarət qovşağı kimi inkişaf etdiriləcəkdir. Belə ki, üç ölkə ilə sərhəd zonasında yerləşməsi Naxçıvan Muxtar Respublikasına ticarət qovşağı, xüsusilə malların tək-rar ixracı (paylaşdırılması) yeri və ya sərhədyanı bazar kimi istifadə üçün əlverişli şərait yaradır. Bu məqsədlə, Naxçıvan Muxtar Respublikasına gətirilən bütün malların (siyahı üzrə Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan mallar istisna olmaqla) idxal rüsumundan azad olunması, habelə Naxçıvan şəhərində malların xarici ölkə vətəndaşlarına vergi və gömrük nəzarəti altında idxal rüsumları və əlavə dəyər vergisi olmadan satılması üçün orada Ticarət Mərkəzinin yaradılması məqsəduyğundur.

Eyni zamanda əlavə olaraq yalnız hava yolu ilə Azərbaycan Respublikasının digər bölgələrindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfər edən fiziki şəxslərin geri qayıdarkən həmin ticarət mərkəzindən güzəştli qaydada (gömrük ödənişlərini ödəmədən) mal alıb getirə bilmələri üçün hədlərin və şərtlərin müəyyən edilməsi təklif olunur. Ticarət mərkəzinin yaradılması Bakıdan və Azərbaycanın digər bölgələrindən insanların alış-veriş üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasına hava yolu ilə səfərlərinə, həmçinin qonşu ölkələrdən insanların ticarət və əyləncə üçün gəlmə ehtimalını artıracaqdır. Aşağı bütöclü hava nəqliyyatı şirkətləri tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə digər yerli və xarici hava limanları arasında müntəzəm sərnişin və yük daşınmalarının təşkil edilməsi də ticarət məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikasına gələnlərin sayının artmasına əhəmiyyətli dəstək verəcəkdir.

Zəngəzur dəhlizi açıldıqdan sonra Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının əhalisi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının əhalisi arasında qarşılıqlı ticarət və səfərlər üçün imkanlar yaranacaq, güzəştlərin quru yolu ilə Azərbaycan Respublikasının digər bölgələrindən edilən səfərlərə təbii məsələsinə ayrıca qiymətləndirmə aparılmaqla baxılacaqdır.

Həyata keçiriləcək tədbirlər Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində iqtisadi aktivliyin, məşğulluğun və ixracın artmasına, yerli istehsalın maya dəyərini azaltmağa və əhalinin əlverişli qabiliyyətinin yüksəlməsinə, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Azərbaycanın digər bölgələri ilə işgüzar əlaqələrinin güclənməsinə kömək edəcəkdir.

Ticarət qovşağının olması həm də Naxçıvan Muxtar Respublikasında törəmə sahələrin (kafə və restoran, əyləncə mərkəzləri, hotellər) yaranmasına və inkişafına gətirib çıxaracaqdır.

4.1.3. Prioritet 3. İxracçıönülmü sənayenin inkişafı

İxracçıönülmü sənaye sahəsində müasir texnologiyaların tətbiqi ilə məhsuldarlıq artacaq, istehsal olunmuş sənaye məhsullarının keyfiyyəti yüksələcək, həmçinin yeni iş yerləri yaradılacaqdır. Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət sənayesinin inkişafını dəstəkləyən infrastrukturun yaradılmasında aktiv iştirak edəcək, Şorur Sənaye Məhəlləsinin fəaliyyətə başlaması təmin ediləcək, Naxçıvan Muxtar Respublikasında Sənaye Parkı yaradılacaq, istehsal olunan sənaye məhsullarının xarici bazarlara ixracı stimullaşdırılacaq, ixrac potensialının artırılmasına töhfə verən rəqəbatqabiliyyətli sənaye sahələrinin dövlət dəstəyi və investisiyalar cəlb olunacaq, innovasiyalar, habelə dövlət-özəl tərəfdaşlığı ilə bu sahədə resurs və xidmət təminatı gücləndiriləcəkdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında mövcud olan iri müəssisələrin istehsal məhsullarının həm ölkədəxili satışının dəstəklənməsi, həm də xarici bazarlara çıxışının artırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Bununla yanaşı, mövcud olan təbii ehtiyatlar və xammal bazası əsasında sənaye sahələrinin yaradılması imkanları genişləndiriləcəkdir.

4.1.4. Prioritet 4. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının və emalının inkişafı

N

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINA DAİR 2023-2027-Cİ İLLƏR ÜÇÜN DÖVLƏT PROGRAMI

Əvvəlki 9-cu səh.

4.1.6. Prioritet 6. Elektrik enerjisi istehsalının və ixracının artırılması

Türkiyə ilə quru sərhədin mövcudluğu, həmçinin Azərbaycan-Türkiyə-Avropa elektrik dəhlizi layihəsi çərçivəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasının ölkənin əsas enerji sistemi ilə əlaqələndirilməsi imkanı, Türkiyəyə elektrik verilişi xəttinin çəkilməsi, elektrik enerjisi ixracı məqsədilə tezlik tənzimlənməsinin Türkiyə Respublikasının enerji sistemi vasitəsilə aparılması və Naxçıvan Muxtar Respublikasının enerji sisteminin Avropa Elektrik Ötürmə Sistemləri Operatorları Assosiasiyasının (ENTSO-E) şəbəkəsinə qoşulması üçün tədbirlər görülməsi Naxçıvan Muxtar Respublikasında elektrik enerjisi istehsalı və ixracı potensialını artıracaq, bu isə ölkənin əlavə enerji gücləri hesabına dünya bazarına (Türkiyəyə və Avropaya) elektrik enerjisi satmaq imkanlarını və alternativlərini genişləndirəcəkdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında mövcud elektrik stansiyalarının modernləşdirilməsi və dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində yenilərin tikilməsi, həmçinin bərpaolunan enerji resurslarından (əsasen, günəş) və dövlət-özəl tərəfdaşlığı imkanlarından istifadə etmək üçün elektrik enerjisi istehsalının artırılması və yeni layihələrin icrası daha çox elektrik enerjisi ixracının həyata keçirilməsini təmin edəcəkdir.

Mövcud elektrik enerjisi xətlərinin və yarımqəzəllər müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən qurulması, enerji sistemini operativ idarə etmək, enerjinin keyfiyyətinə nəzarət etmək və monitorinq aparılmaq üçün SCADA (nəzarət və məlumatların toplanması sistemi) mərkəzinin yaradılması elektrik təchizatı infrastrukturunun səmərəliliyinin artması, elektrik istehsalı və təchizatı sistemlərində itkilərin davamlı azalması ilə nəticələncəkdir.

4.1.7. Prioritet 7. İnfrastruktur təminatının inkişafı

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ən müasir texnologiyaların tətbiqi telekommunikasiya və poçt xidmətlərinin çeşidini və keyfiyyətini artıracaq, internet xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, təhlükəsizliyin, dayanıqlığın və xidmətlərin fasiləsizliyinin təmin edilməsi məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikasında fiber-optik magistral şəbəkə Türkiyə ilə əlaqələndirilməklə yenilənəcək, əhalinin keyfiyyətli internet xidmətlərinə çıxışı asanlaşacaq, həmçinin mobil rabitənin inkişafı ilə bağlı tədbirlər həyata keçiriləcəkdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi, o cümlədən ictimai nəqliyyat xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması məqsədilə müvafiq layihələr gerçəkləşdiriləcəkdir.

Aşağı büdcəli hava nəqliyyatı şirkətləri tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə yerli və xarici hava limanları arasında müntəzəm sərnişin və yük daşınmaları təşkil ediləcəkdir. Zəngəzur dəhlizinin açılması burada dəmiryol infrastrukturunun yenilənməsinə də zəruri edir. Bu səbəbdən dəmiryol infrastrukturunu yenidən quracaq, təhlükəsiz, sürətli və dayanıqlı daşıma xidməti təmin ediləcəkdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının təbii qazla təminatında risklərin azaldılması məqsədilə Türkiyə Respublikasında Naxçıvan Muxtar Respublikasına təbii qaz nəqli üçün boru kəməri çəkiləcəkdir.

Əhalinin həyat şəraitinin yüksəldilməsi üçün rayon mərkəzlərinin və kəndlərin içməli su təminatının artırılması ilə bağlı tədbirlər görülməcəkdir.

Kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların su ilə təminatının yaxşılaşdırılması, təsərrüfatlarda məhsul əvəzlənməsinə imkan verən məhsuldarlıq artırılacaq, əvəzlənməsinə imkan verən məhsuldarlıq artırılacaq, əvəzlənməsinə imkan verən məhsuldarlıq artırılacaq.

4.1.8. Prioritet 8. Sosial sektorun inkişafı

Əhalinin təhlükəsiz və rahat yaşayışının təmin olunması, mənzil fondunun inkişaf etdirilməsi və əhalinin yaşayış sahələrinə tələbatının ödənilməsi məqsədilə, dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində yerli və xarici investorlar cəlb olunmaqla, əhalinin güzəştli şərtlərlə mənzilə əlçatanlığı təmin ediləcəkdir.

Bununla yanaşı, ümumi təyinatlı internat tipli ümumtəhsil məktəblərinin əhatə dairəsi genişləndiriləcək, az təminatlı ailələrin, cəzaçəkənlərin müəssisələrindəndən azad edilmiş, hələ əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərin özünüməşğulluğunun təmin edilməsi istiqamətində sosial layihələr həyata keçiriləcəkdir.

Kütləvi bədən tərbiyəsi və idmanın həyat tərzinə çevrilməsi, böyüməkdə olan gənc nəsil üçün idman alətlərinin əlçatanlığının təmin edilməsi, əhalinin asudə vaxtlarının səmərəli təşkil üçün idman komplekslərinin yaradılması, əhalinin sıx yaşadıqları şəhər və rayon məhəllələrində, parklarda və kəndlərdə açıq hava idman qurğularının qurulması layihələri icra olunacaqdır.

Özəl sektor tərəfindən sosial xidmətlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə özəl təhsil və tibb müəssisələrinin yaradılması üçün sahibkarlar arasında təşviqat işi aparılacaqdır.

4.1.9. Prioritet 9. İnsan kapitalının inkişafı

Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumi təhsil müəssisələrində təhsilverənlərin peşəkarlıq səviyyəsinin davamlı olaraq yüksəldilməsini təmin edən innovativ texnologiyalara əsaslanan ixtisasartırma tədbirləri təşkil ediləcək, istedadlı uşaqlar üçün liseylərin və təmayilləşmənin əhatə dairəsi genişləndiriləcək, təhsil müəssisələrində elm, texnologiya, mühəndislik, incəsənət və riyaziyyat (STEAM) əsaslı tədrisin tətbiqi həyata keçiriləcək, Naxçıvan Dövlət Universitetinin nəzəndə ingilisdillili ortu məktəbin yaradılması layihəsi icra olunacaqdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında ali təhsilin keyfiyyətinin artırılması məqsədilə Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə digər ölkələrin ali təhsil müəssisələrində təhsil alan tələbələrə əməkdaşlıq gücləndiriləcək, birgə proqramlar təşkil olunacaq, həmçinin ali təhsil müəssisələrində yeni məzmunlu proqramların (SABAH, ingilisdillili tibb fakültəsi, tibbi tədqiqat klinikası və s.) tətbiqi üzrə layihələr həyata keçiriləcəkdir.

İnsan kapitalının inkişaf etdirilməsi məqsədilə peşə təhsilinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, o cümlədən əmək bazarının tələblərinə uyğun yeni ixtisasların tədrisi, peşə təhsilinin ayrı-ayrı səviyyələri üzrə tələbə qəbulu həyata keçiriləcəkdir. Peşə təhsili müəssisələrində ilk peşə, texniki peşə və yüksək texniki peşə təhsili səviyyələri üzrə fəaliyyətin təşkil peşə təhsilində mövcud sənaye müəssisələrinin tələblərinə uyğun olaraq qurulacaqdır. Muxtar respublikada əmək bazarının tələblərinə uyğun olaraq xidmət, turizm, informasiya texnologiyaları və digər istiqamətlərdə təlimlərin təşkilinə həyata keçiriləcək.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında startap ekosisteminin inkişaf etdirilməsi, eyni zamanda Azərbaycanda və beynəlxalq arenada özəl sektorun innovasiyasını və inkişafını təşviq etmək üçün tədbirlər həyata keçiriləcək, Gənclərin İnkişaf və Karyera Mərkəzi yaradılacaqdır.

Bununla yanaşı, Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarının (qurumlarının) fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə kadrlar potensialının inkişafına ehtiyac olduğunu nəzərə alaraq, yerli strukturların ölkənin müvafiq dövlət orqanları (qurumları) ilə intensiv təcrübə mübadiləsinin həyata keçirilməsi, əməkdaşların müvafiq təlim və təcrübə səfərlərinin təşkil edilməsi istiqamətində tədbirlər görülməcəkdir.

4.1.10. Prioritet 10. İnstiutusal inkişaf

Təhsil sahəsi üzrə dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi, optimallaşdırılması və rasionallaşdırılması üçün tədbirlər görülməklə, məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində səmərəli idarəetmə sistemi tətbiq olunacaqdır.

Mədəniyyət müəssisələri tərəfindən əhaliyə göstərilən xidmətlərin çeşidinin və keyfiyyətinin artırılması üçün homin müəssisələrinin fəaliyyətinin optimallaşdırılması və sahənin inkişafı ilə bağlı layihələr (tarix-memarlıq abidələrinin mövcud vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, bərpa layihələrinin hazırlanması, tarixi eksponatların qorunması, arxeoloji araşdırmalar aparılması və s.) həyata keçiriləcəkdir.

Əmək münasibətləri, məşğulluq, sosial müdafiə, tibb sahələrinə aid fəaliyyətlərin təşkil və dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə bu sahələrdə göstərilən xidmətlər elektronlaşdırılacaqdır.

Eyni zamanda Naxçıvan iqtisadi rayonunun ümumi planı, Naxçıvan Muxtar Respublikası şəhərlərinin inkişaf istiqamətlərinin müəyyən edilməsi üçün baş planlar hazırlanacaqdır.

Kənd təsərrüfatının dəstəklənməsi ilə bağlı fəaliyyətin və dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində tədbirlər görülməklə, mikro, kiçik və orta biznesin dəstəklənməsi istiqamətində fəaliyyətin inkişaf etdirilməsi məqsədilə xidmət mərkəzləri təşkil ediləcəkdir.

Dövlət əmlakının idarə olunması üzrə fəaliyyət və xidmətlər inkişaf etdirilməklə, yeni sahələrin özəlləşdirməyə açılması, sağlamlaşdırılması və idarəetməyə verilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməcəkdir.

Ümumilikdə dövlət qurumlarının xidmətlərinin elektronlaşdırılması istiqamətində layihələr icra ediləcəkdir.

Bununla yanaşı, müvafiq instiutusal və peşəkar bacarıqların təkmilləşdirilməsi işlərinin həyata keçirilməsi məqsədilə beynəlxalq texniki dəstək və qrant layihələrinin Naxçıvan Muxtar Respublikasına cəlb edilməsi istiqamətində tədbirlər görülməcəkdir.

4.1.11. Prioritet 11. Ətraf mühitin mühafizəsinin gücləndirilməsi

Regionda ekoloji tarazlığın qorunması istiqamətində işlər davam etdiriləcək, bioloji müxtəlifliyin qorunması təmin olunacaq, meşə ilə örtülməmiş ərazilərin, yaşılıqların mühafizəsi gücləndiriləcək, meşəsalma və meşəbərpa tədbirlərinin davam etdirilməsi və yaşıllıq sahələrinin artırılması istiqamətində tədbirlər görülməcəkdir.

Eyni zamanda Naxçıvan Muxtar Respublikasında "yaşıl enerji" potensialının yaradılması, enerji səmərəliliyi və ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqi tədbirləri genişləndiriləcək, ekoloji təmiz və təhlükəsiz nəqliyyat vasitələrinin (minik avtomobilləri, avtobuslar və s.) dövriyyəsi stimullaşdırılacaqdır.

Regionun təbii resurs potensialından istifadənin davamlı artırılması üçün aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları) ilə birlikdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının təbii ehtiyatları üzrə araşdırmalar aparılmalı, potensial məhsul ehtiyatlarının müəyyən edilməsi və təbii sərvətlərin iqtisadi dövriyyəyə cəlb edilməsi məqsədilə təkliflər hazırlanacaq, sudan qənaətlə və səmərəli istifadə ilə bağlı maarifləndirmə tədbirləri həyata keçiriləcək, eləcə də bərk məişət təhlükələrinin idarə edilməsi vəziyyəti qiymətləndiriləcək, müvafiq təkmilləşdirmə işləri ilə bağlı layihələr həyata keçiriləcəkdir.

5. Hədəf göstəriciləri

5.1. Dövlət proqramının əsas hədəf göstəriciləri aşağıdakılardır:

- 5.1.1. dayanıqlı inkişafın təmin olunması;
- 5.1.2. məşğulluq imkanlarının artırılması;
- 5.1.3. əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi;
- 5.1.4. təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadə edilməsi;
- 5.1.5. ətraf mühitin mühafizəsinin təmin olunması.

6. Dövlət proqramının maliyyə təminatı

6.1. Dövlət proqramı üzrə tədbirlərin icrasının aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur:

- 6.1.1. Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi;
- 6.1.2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət büdcəsi;
- 6.1.3. bütüdcədən kənar fondlar;
- 6.1.4. dövlət-özəl tərəfdaşlığı notisində formalaşan maliyyə vəsaiti;

- 6.1.5. yerli və xarici investisiyalar;
- 6.1.6. beynəlxalq təşkilatların, donorların və fondların vəsaiti;
- 6.1.7. qanunla qadağan olunmayan digər mənbələr.

6.2. Dövlət proqramında nəzərdə tutulmuş tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə özəl investisiyaların cəlb olunması təşviq ediləcəkdir.

7. Dövlət proqramının icrası, monitorinq və qiymətləndirilməsi

Dövlət proqramının icrası məqsədilə müvafiq prioritet istiqamətlərə uyğun tədbirləri əhatə edən Tədbirlər Planı hazırlanmışdır. Tədbirlər Planı 5 (beş) illik müddətə əhatə edir. Tədbirlər Planına uyğun olaraq, 2023-2024-cü illər və 2025-2027-ci illər üçün təfəssilatlı Tədbirlər planları hazırlanacaqdır.

Dövlət proqramının icrası tədbirlər üzrə ilkin, aralıq və yekun nəticələr nəzərə alınmaqla monitorinq olunacaqdır. Bu göstəricilər müvafiq fəaliyyət istiqamətlərinin icra statusunu qiymətləndirməyə imkan verəcəkdir.

Dövlət proqramı üzrə monitorinq və qiymətləndirmə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 6 mart tarixli 1294 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Dövlət proqramlarının tərtibi, icrası, monitorinqi və qiymətləndirilməsi Qaydası"na əsasən həyata keçiriləcəkdir.

8. Dövlət Programının həyata keçirilməsinə dair Tədbirlər Planı

Sıra №-si	Tədbirin adı	Əsas icraçı orqan (qurum)	Digər icraçılar	İcra müddəti	Nəticə göstəriciləri		
					ilkin nəticələr	aralıq nəticələr	yekun nəticələr
8.1. Prioritet istiqamət 1. Əgərlişli biznes mühitinin yaradılması							
8.1.1.	Azad iqtisadi zonanın yaradılması	İN	NMR NK, DGK, digər aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları)	2023-2027	Azad iqtisadi zonanın yaradılması ilə bağlı layihələrin hazırlanması	Azad iqtisadi zonanın yaradılması istiqamətində tədbirlər görülməsi	Ticarət və logistika imkanlarının genişlənməsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası iqtisadiyyatının inkişafı
8.1.2.	Hüquqi və fiziki şəxslərə vergi, gömrük, sosial sığorta və digər sahələrdə güzəştli tətbiq edilməsi	İN	DGK, QƏSMN, NMR NK	2023-2027	Güzəşt tətbiq olunaçaq fəaliyyət sahələrinin müəyyən edilməsi	Vergilərdən azad olunma, sosial sığorta və digər sahələrdə güzəştli tətbiq edilməsi	Özəl sektorun inkişafı
8.1.3.	Yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməsi	İN	NMR NK, ASK	2023-2027	Yerli və xarici investorların cəlb olunması	Yerli və xarici investisiyalar əsasında yaradılan istehsalat, ticarət, xidmət və digər sahələrdə yeni müəssisələrin işə salınması	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ümumi Daxili Məhsulunun artımı və yeni iş yerlərinin açılması
8.1.4.	Bank və sığorta xidmətlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi	MB	İN, NMR NK	2023-2027	Bank və sığorta xidmətlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı diqqətə alınacaq aparılması	Bank və sığorta xidmətlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsinin təmin edilməsi	Bank və sığorta xidmətlərinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı diqqətə alınacaq aparılması
8.1.5.	Sahibkarlıq subyektlərinə güzəştli kreditlərin verilməsi, zəmanət və digər dəstək mexanizmlərinin tətbiq dairəsinin genişləndirilməsi	İN	KTN, NMR NK	2023-2027	Sahibkarlıq subyektlərinə güzəştli maliyyə resurslarına çıxış imkanlarının artırılması məqsədilə təşviqat tədbirlərinin həyata keçirilməsi	Sahibkarlıq subyektlərinə güzəştli kreditlərin verilməsi	Sahibkarlıq subyektlərinin iqtisadi və maliyyə göstəricilərinin yaxşılaşması
8.1.6.	Gömrük sahəsində buraxılış məntəqələrində keçidin sürətləndirilməsi və yükötərmə qabiliyyətinin artırılması istiqamətində iş aparılması	DGK	MN, DŞX, NMR NK	2023-2027	Gömrük sahəsində buraxılış məntəqələrində keçidin sürətləndirilməsi və yükötərmə qabiliyyətinin artırılması təmin edilməsi	Gömrük sahəsində buraxılış məntəqələrində keçidin sürətləndirilməsi və yükötərmə qabiliyyətinin artırılması təmin edilməsi	Gömrük rejiminin sadələşdirilməsi və idarə-ixrac və tranzit dövriyyəsinin artması
8.2. Prioritet istiqamət 2. Ticarətin inkişafı							
8.2.1.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının bütün ərazisi üçün gömrük rüsum güzəştini (siyahı üzrə) Azərbaycanla istehsal edilən mallar istisna olmaqla) nəzərdə tutan xüsusi gömrük rejiminin (zonasının) yaradılması	DGK	NMR NK, İN, MN	2023-2027	Hüquqi bazanın formalaşdırılması	Xüsusi gömrük rejiminin (zonasının) fəaliyyətə başlaması	Xüsusi gömrük rejiminin (zonasının) fəaliyyətə başlaması
8.2.2.	Naxçıvan ərazisində rüsumsuz ticarət məqsədilə bərabər güzəştli tətbiq olunaçaq Ticarət Mərkəzinin yaradılması	NMR NK	DGK, İN, MN	2023-2027	Ticarət Mərkəzinin yaradılması	Ticarət Mərkəzinin fəaliyyətə başlaması	Əhalinin əlverişli qabiliyyətinin yüksəlməsi, turizmin cəlb edilməsi və iqtisadi aktivliyin artması
8.2.3.	Hava yolu ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfər edən, Azərbaycan Respublikasının digər bölgələrindən olan fiziki şəxslər üçün ideal gömrük ödənişləri üzrə güzəştli həllərinin və şərtlərinin müəyyən edilməsi	DGK	İN, NMR NK, MN	2023-2027	Hüquqi bazanın formalaşdırılması	Güzəştli tətbiqinə başlanılması	Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatına birbaşa xarici investisiyaların cəlb edilməsi
8.2.4.	Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal olunan məhsulların digər bazarlara ixracını təşviq etmək məqsədilə lojistik dəstək verilməsi	İN	RINN, NMR NK	2023-2027	Müvafiq sahədə dəstəklənməsinə dair təkliflər hazırlanması	Məhsullara dəstəyə təminatının verilməsi	İxracın həcminin davamlı artması
8.3. Prioritet istiqamət 3. İxracı təşviqatının inkişafı							
8.3.1.	Naxçıvan Muxtar Respublikasında sənaye parkının yaradılması	İN	NMR NK	2023-2027	Sənaye parkının yaradılması üçün müvafiq sənədlərin hazırlanması və aidiyyəti üzrə təşviqat edilməsi	Sənaye parkının fəaliyyətə başlaması	Sənaye sahəsinin inkişafı, yeni iş yerlərinin açılması
8.3.2.	Səfir Sənaye Məhəlləsinin fəaliyyətə başlamasının təmin edilməsi	İN	NMR NK	2023-2027	Investorların cəlb edilməsi	İstehsalat təşkil edilməsi	Sənaye sahəsinin inkişafı və məşğulluğun artması
8.3.3.	Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal olunan məhsulların ixracat qənaətlərinin saxələndirilməsi	İN	NMR NK, KTN, AQT, DGK	2023-2027	İstehsal olunan məhsulların vahid reyestrinin və rəqəmsal kataloqunun yaradılması	Hədəf bazarlar üzrə məhsul bazar matrisinin hazırlanması, çatdırılma qabiliyyətinin artırılması	Naxçıvan Muxtar Respublikasında ixracatın artması və ixrac bazarlarının genişlənməsi
8.3.4.	İxracı potensialı yüksək sahələr üzrə layihələrin hazırlanması və layihələr investisiyaların cəlb edilməsi istiqamətində iş aparılması	İN	KTN, EN, ETSN, NMR NK, digər aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları)	2023-2027	Potensial sahələrin müəyyən edilməsi, layihələrin hazırlanması və investorların cəlb edilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatına birbaşa xarici investisiyaların cəlb edilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatının inkişafı və yeni iş yerlərinin yaradılması
8.3.5.	İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən layihələrdə Naxçıvan Muxtar Respublikasında istehsal olunan məhsullardan istifadənin təşviq edilməsi	İN	NMR NK, Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəlikləri və digər aidiyyəti dövlət orqanları (qurumları)	2023-2027	Mövcud istehsal potensialının qiymətləndirilməsi	İstehsal olunan məhsullardan istifadənin artırılması	Məhsul istehsalının artması, infrastrukturun genişlənməsi, məşğulluğun artması
8.4. Prioritet istiqamət 4. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalının inkişafı							
8.4.1.	Bitkiçiliyin, o cümlədən bağçılıq, üzümçülük və bostançılıq inkişaf etdirilməsi	KTN	NMR NK, İN	2023-2027	Naxçıvan Muxtar Respublikasında həmin sahələrin mövcud vəziyyətinin və inkişaf imkanlarının diaqnostikası, diaqnostikadan nəticələni əsasında prioritet sahələr və dəstək tədbirləri barədə təkliflər hazırlanması	Müvafiq sahələrin inkişafı ilə bağlı dəstək tədbirlərinin həyata keçirilməsi	Kənd təsərrüfatında məhsul istehsalının artması
8.4.2.	Heyvandarlığın və arıçılığın inkişaf etdirilməsi	KTN	NMR NK, İN	2023-2027	Naxçıvan Muxtar Respublikasında həmin sahələrin mövcud vəziyyətinin və inkişaf imkanlarının diaqnostikası, diaqnostika nəticələni əsasında prioritet sahələr və dəstək tədbirləri barədə təkliflər hazırlanması	Müvafiq sahələrin inkişafı ilə bağlı dəstək tədbirlərinin həyata keçirilməsi	Kənd təsərrüfatında məhsul istehsalının artması
8.4.3.	Naxçıvan Muxtar Respublikası üçün spesifik və orqanik kənd təsərrüfatı məhsullarının brendləşdirilməsi və təşviqi	NMR NK	KTN, İN	2023-2027	Orqanik kənd təsərrüfatı məhsullarının müəyyən edilməsi	Müəyyən edilmiş orqanik məhsulların xarici bazarlara ixracının təşviqi edilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatının inkişafı və əhalinin gəlirlərinin artması
8.4.4.	Kənd təsərrüfatı məhsullarının emal və qablaşdırma sahələrinin inkişaf etdirilməsi	NMR NK	İN, KTN	2023-2027	Müvafiq emal sahələrinin inkişafı üçün dəstək tədbirlərinin müəyyən edilməsi	Müvafiq emal sahələrinin inkişafı üçün dəstək tədbirlərinin müəyyən edilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadiyyatının inkişafı, əhalinin məşğulluğunun və gəlirlərinin artması
8.4.5.	Kənd təsərrüfatı istehsal vasitələri ilə təminatın artırılması	KTN	NMR NK	2023-2027	Fermerlərin toxum, ting, yem istehsalı və kənd təsərrüfatı təchizatı ilə təminatın artırılması	Müvafiq istehsal vasitələrinin əlçatanlığı və təminatının yaxşılaşdırılması	Kənd təsərrüfatında məhsul istehsalının artması
8.4.6.	Fermerlərə məhsul xidmətləri göstərilməsinin təşkilatı	NMR NK	KTN	2023-2027	Fermerlərin müvafiq məhsul və təlim ehtiyatlarının müəyyən edilməsi	Müəyyən edilmiş ehtiyatların əsasında məhsul istehsalının təşkilatı	Fermerlərin müvafiq sahələrdə bilik və bacarıqlarının artırılması, müvafiq sahələrdə məhsul istehsalının artması
8.4.7.	Aqroparkların yaradılması	NMR NK	İN, KTN	2023-2027	Müvafiq qənaətlərinin formalaşdırılması, aqroparklar yaradılacaq ərazilərin müəyyən edilməsi	Aqroparkların fəaliyyətə başlaması	Kənd təsərrüfatı fəaliyyətinin inkişafı və məşğulluğun artması
8.5. Prioritet istiqamət 5. Turizmin inkişafı							
8.5.1.	Turizm infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi	NMR NK	DTA	2023-2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq infrastrukturun qurulması	Turizm infrastrukturunun inkişafı
8.5.2.	Müxtəlif turizm növlərinin (qış, kənd, eko və s.) inkişaf etdirilməsi və turizm atlasının hazırlanması	NMR NK	DTA	2023-2027	Turizm növlərinin inkişafına dair layihələrin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi, turizm atlasının hazırlanması	Turizmin inkişafı, xarici və yerli turistlərin sayının artması
8.5.3.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının bəzi tarixi memarlıq abidələrinin UNESCO-nun maddi mədəni irs nümunələri üzrə əsas siyahısına salınması üçün iş aparılması	MİN	NMR NK	2023-2027	Müvafiq siyahıya salınacaq tarixi memarlıq abidələrinin müəyyən edilməsi	Tarixi memarlıq abidələrinin UNESCO-nun maddi mədəni irs nümunələri üzrə əsas siyahısına salınması	Naxçıvan Muxtar Respublikasının turizm mədəniyyətinin artırılması və tarixi memarlıq abidələrinin beynəlxalq səviyyədə qorunması
8.5.4.	Turizm və rekreasiya zonalarının yaradılması	DTA	NMR NK	2023-2027	Turizm və rekreasiya zonaları layihələrinin hazırlanması	Turizm və rekreasiya zonalarının yaradılması üçün tədbirlər görülməsi	Turizmin inkişafı, xarici və yerli turistlərin sayının artması
8.6. Prioritet istiqamət 6. Elektrik enerjisi istehsalının və ixracının artırılması							
8.6.1.	Dövlət-özəl tərəfdaşlığı ilə yeni istilik elektrik stansiyalarının tikintisi	EN	NMR NK	2023-2027	Müvafiq elektrik stansiyalarının tikintisinin layihələndirilməsi	Layihələrə uyğun olaraq, yeni istilik elektrik stansiyalarının tikintisi ilə bağlı zəruri işlər görülməsi	Elektrik enerjisi istehsalının artması
8.6.2.	Elektrik stansiyalarının məhsuldarlığı artırılması	EN</					

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFINA DAİR 2023-2027-Cİ İLLƏR ÜÇÜN DÖVLƏT PROQRAMI

Əvvəlki 10-cu səh.

8.6.4.	Su elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi	NMR NK	EN	2023–2027	Müvafiq su elektrik stansiyalarının tikintisi layihələrinin hazırlanması	Su elektrik stansiyalarının tikintisi ilə bağlı zəruri işlər görülməsi	Elektrik təchizatının yaxşılaşması, elektrik enerjisi istehsalının artması
8.6.5.	Dövlət-özəl tərəfdaşlığı ilə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrinin yaradılmasının davam etdirilməsi	EN	NMR NK	2023–2027	Müvafiq sahədə enerji potensialının dəqiqləşdirilməsi, təkliflər hazırlanması və özəl sektora təqdim olunması	Naxçıvan Muxtar Respublikasında günəş və külək elektrik stansiyalarının yaradılması ilə bağlı layihələrin icrası	"Yaşıl enerji" istehsalının artması
8.6.6.	Xarici ölkələrə birbaşa elektrik enerjisi ixracının həyata keçirilməsi	NMR NK	EN, MN	2023–2027	Müvafiq layihələrin hazırlanması	Naxçıvan-Türkiyə yüksək gəncilikli elektrik xətlərinin çəkilməsi	Elektrik enerjisi ixracının artması
8.6.7.	Yeni generasiya güclərinin enerji sistemində etibarlı inteqrasiyası üçün infrastrukturun qurulması	NMR NK	EN	2023–2027	Müvafiq sahədə yeni infrastrukturun qurulmasına dair təkliflər hazırlanması	Təkliflərə uyğun olaraq yeni infrastrukturun qurulması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi	Elektrik təchizatının yaxşılaşması
8.6.8.	Enerji səmərəliliyinin təmin edilməsi ilə bağlı tədbirlər görülməsi	NMR NK	EN	2023–2027	Enerji səmərəliliyinin təmin edilməsinə dair layihələr hazırlanması	Enerji sistemini operativ idarə etmək, enerjinin keyfiyyətinə nəzarət və monitorinqin aparılması üçün SCADA (nəzarət və məlumatların toplanması sistem) mərkəzinin yaradılması	Elektrik istehsalı və təchizatı sistemlərinin itkilir davamlı azaldılması
8.6.9.	Elektrik enerjinin ixracı məqsədilə təzlik tənzimlənməsinin (Türkiyə Respublikasının enerji sistemi vasitəsilə aparılması və Naxçıvan Muxtar Respublikasının enerji sisteminin ENTSO-E (Avropa Elektrik Ötürmə Sistemləri) Operatorları Assosiasiyası) şəbəkəsinə qoşulması üçün tədbirlər görülməsi	EN	NMR NK	2023–2027	ENTSO-E şəbəkəsinə qoşulma üçün imkanların müəyyən edilməsi	ENTSO-E şəbəkəsinə qoşulma üçün tədbirlər görülməsi	Təzlik tənzimlənməsinin Türkiyə enerji sistemi vasitəsilə aparılması
8.6.10.	Yeni enerji dəhlizinin Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindən keçəcək hissəsinə müvafiq infrastrukturun yaradılması	NMR NK	EN	2023–2027	Tikintisi planlaşdırılan energetika qurğularının müəyyən edilməsi	Energetika qurğularının tikintisi	Elektrik enerjisi ixracının artması
8.7. Prioritet istiqamət 7. İnfrastruktur təminatının inkişafı							
8.7.1.	Müasir texnologiyaların tətbiqi edilməsi ilə telekommunikasiya və poçt xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması	NMR NK	RİNN	2023–2027	Müvafiq sahədə müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi dair layihələrin hazırlanması	Müvafiq sahədə müasir informasiya texnologiyalarının tətbiqi dair layihələrin həyata keçirilməsi	Keyfiyyətli telekommunikasiya və poçt xidmətləri ilə təminat səviyyəsinin artırılması
8.7.2.	Mobil rabitənin inkişafı ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	RİNN	NMR NK	2023–2027	Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən mobil operatorların telekommunikasiya şəbəkələrinin "Mərkəzi Bazı Sistemi"na inteqrasiyası	İstehlakçılara nömrə rəsurlarının ayrılması və onlardan istifadənin olqatılığının artırılması	Mobil rabitə xidmətinin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.7.3.	İnternet xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	NMR NK	RİNN	2023–2027	Şəbəkənin texniki imkanlarının artırılması	Müvafiq şəbəkələrdən istifadənin təyiqi və genişləndirilməsi	Telefon və internet xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və müştəri məmnunluğuna nail olunması
8.7.4.	Fiber-optik magistral şəbəkənin yenilənməsi	NMR NK	RİNN	2023–2027	Naxçıvan Muxtar Respublikasında yüksək sürətli internet xidmətlərinin şəbəkəsinin genişləndirilməsi	Xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, dayanıqlıq və xidmətlərin fasiləsiz göstərilməsinin təmin edilməsi	İnternet xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, müştəri məmnunluğuna nail olunması
8.7.5.	Nəqliyyat infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi	NMR NK	RİNN	2023–2027	Nəqliyyat infrastrukturunun inkişafı məqsədilə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq sahədə layihələrin həyata keçirilməsi	Nəqliyyat xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi, ictimai nəqliyyatın keyfiyyətinin artırılması
8.7.6.	Aşağı büdcəli hava nəqliyyatı şirkətləri tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə digər yerli və xarici hava limanları arasında müntəzəm sərnişin və yük daşımalarının təşkil edilməsi	AZAL	RİNN, İN, NMR NK	2023–2027	Potensial aviaşirkətlərin müəyyən olunması ilə bağlı aradarmalar aparılması, Naxçıvan Hava Limanına uçmağa marağı olan aviaşirkətlərlə danışıqlar aparılması	Müqavilələrin bağlanması və aviaşirkətlərin fəaliyyətə başlaması	Naxçıvan Muxtar Respublikasından hava nəqliyyatı ilə daşımaların sayının artması
8.7.7.	Dəmiryol infrastrukturunun inkişafı	ADY	RİNN, MN, NMR NK	2023–2027	Dəmiryol infrastrukturunun yenidən qurulması istiqamətində zəruri hazırlıq işlərinin tamamlanması	Tikinti-quraşdırma işlərinin həyata keçirilməsi	Dəmiryol infrastrukturunun yenidən qurulması ilə təhlükəsiz, sürətli və dayanıqlı daşıma xidmətinin həyata keçirilməsi
8.7.8.	Türkiyə Respublikasından Naxçıvan Muxtar Respublikasına təbii qaz nəqli üçün boru kəmərinin çəkilməsi	SOCAR	EN, NMR NK	2023–2027	Layihə sənədlərinin hazırlanması	Təbii qaz təchizatı üçün kəmərin tikintisinin həyata keçirilməsi	Qaz təchizatının dayanıqlığının yaxşılaşdırılması
8.7.9.	Torpaqların su ilə təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görülməsi	ADSEA	NMR NK	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə sənədlərinin hazırlanması	Layihə sənədləri əsasən bərpa və tikinti işlərinin aparılması	Torpaq sahələrinin suvarma suyu ilə təmin edilməsi
8.7.10.	Təsərrüfatlarda mövcud anənəvi suvarmadan məhsuldar olaraq müntəzəm suvarma sistemlərinə keçid təmin edilməsi	NMR NK	KTN	2023–2027	Müasir suvarma sistemlərinin tətbiqinə dair layihələrin hazırlanması	Müasir suvarma sistemlərinin tətbiqinin həyata keçirilməsi	Sudan səmərəli istifadə və su itkilərinin qarşısının alınması
8.7.11.	Rayon mərkəzlərinin və kəndlərin içməli su təminatının artması ilə bağlı tədbirlər görülməsi	NMR NK	ADSEA	2023–2027	Müvafiq sahədə layihələrin hazırlanması	İcməli su təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı layihələrin həyata keçirilməsi	Əhalinin içməli su ilə təminatının artması
8.8. Prioritet istiqamət 8. Sosial sektorun inkişafı							
8.8.1.	Əhalinin mənzil əlqənlərinin artırılması	MB	MİDA, İKZF	2023–2027	İpoteka kreditləşməsinin tətbiqi və sosial mənzillərin tikintisinin aparılması ilə bağlı layihələrin hazırlanması	İpoteka kreditləşməsinin həyata keçirilməsi, sosial mənzillərin tikintisi	Əhalinin mənzil təminatının yaxşılaşdırılması
8.8.2.	Ümumi təyinatlı internet tipli ümumtəhsil məktəblərinin şəbəkəsinin genişləndirilməsi	NMR NK	ETN	2023–2027	Yeni internet məktəbi binasının inşasına dair layihə sənədlərinin hazırlanması	Yeni internet məktəbi binasının inşası, təchizatı və fəaliyyətinin təşkil edilməsi	Azərbaycan və xüsusi himayəyə ehtiyacı olan uşaqların təhsil imkanlarının genişləndirilməsi
8.8.3.	Azərbaycan ailələrin, çəcaqkəmə müasirləşdirilməsi azad edilmiş, hələ sağlamlıq imkanları məhduf şəcərəli övlətlərinin sağlamlıq təminatının təmin edilməsi istiqamətində sosial layihələrin həyata keçirilməsi	NMR NK	ƏGSMN	2023–2027	Müvafiq sahədə mexanizmlər və normativ hüquqi bazaya dair təkliflər hazırlanması və qəbul edilməsi	Müvafiq sahədə tədbirlərin həyata keçirilməsi	Müvafiq şəxslərin sosial xidmətlərlə əhatəliyin artması
8.8.4.	Əhalinin asudə vaxtının səmərəli təşkilatı üçün idman komplekslərinin yaradılması və açıq hava idman qurğularının qurulması	NMR NK	GİN	2023–2027	Müvafiq layihələrin hazırlanması	İdman komplekslərinin və qurğularının quraşdırılması	Gonclərin asudə vaxtının səmərəli təşkilatı
8.8.5.	Özəl təhsil və tibb müəssisələrinin yaradılmasının təşviqi edilməsi	NMR NK	ETN, SN	2023–2027	Özəl təhsil və tibb müəssisələrinin yaradılması üçün təşviqat tədbirlərinin həyata keçirilməsi	Özəl təhsil və tibb müəssisələrinin fəaliyyətə başlaması	Əhalinin keyfiyyətli təhsil və tibb xidmətlərinə çıxışının yaxşılaşdırılması
8.9. Prioritet istiqamət 9. İnsan kapitalının inkişafı							
8.9.1.	Pəşə təhsilinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi	NMR NK	ETN, ƏGSMN	2023–2027	Pəşə təhsilinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi	Əmək bazarının tələblərinə uyğun pəşə təhsilli gənclərin sayının artması
8.9.2.	Ümumtəhsil müəssisələrində təhsil keyfiyyətinin artırılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi	NMR NK	ETN	2023–2027	Təhsil keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi	Orta təhsil keyfiyyət göstəricilərinin artması
8.9.3.	Naxçıvan Dövlət Universitetinin məzəndə ingilisdillə ort məktəbin yaradılması	NMR NK	ETN	2023–2027	Müvafiq orta məktəbin yaradılması ilə bağlı layihə hazırlanması	İngilisdillə orta məktəbin fəaliyyətə başlaması	Orta təhsil keyfiyyət göstəricilərinin artması
8.9.4.	Ali təhsil müəssisələrində yeni məzmunlu programların (SABAH, ingilisdillə tibb fakültəsi, tibbi tədqiqat klinikası və s.) təşviqi edilməsi	NMR NK	ETN, SN	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi	Ali təhsil keyfiyyət göstəricilərinin yüksəlməsi
8.9.5.	Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrinin arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi, birgə programların təşkilatı	NMR NK	ETN	2023–2027	Müvafiq layihə təkliflərinin hazırlanması və danışıqların aparılması	Əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsi	Ali təhsil keyfiyyət göstəricilərinin yüksəlməsi

8.9.6.	Gonclərin İnkişafı və Karyera Mərkəzinin yaradılması	GF	NMR NK	2023–2027	Müvafiq sahədə təkliflərin hazırlanması	Müasir gonclər mərkəzinin yaradılması	Gonclərin asudə vaxtının səmərəli təşkilatı, onların ideoloji hazırlığı, gənclərin inkişafı istiqamətində fəaliyyətin təşkilatı
8.9.7.	Gonclərin gəncləri və pəşəkar inkişafı üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi	GİN	GF, NMR NK	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi	Gonclərin intellektual və yaradıcı potensialının artması və cəmiyyətin ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatında yaxından iştirakının təmin edilməsi
8.9.8.	Dövlət qulluqçuların, bacarıq və sənətin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	DİA	DİM, NMR NK, digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2027	Dövlət qulluqçularının bilik, bacarıq və sənətinin inkişaf etdirilməsi üçün təlim modulunun hazırlanması	Müvafiq dövlət orqanlarında (qurumlarında) dövlət qulluqçularının təlimlərlə əhatə edilməsi	Dövlət orqanlarında (qurumlarında) qulluq keçən dövlət qulluqçularının bilik, bacarıq və sənətlərinin artması
8.9.9.	Startup layihələrinin dəstəklənməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	RİNN	İN, NMR NK, digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq layihələrin həyata keçirilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasında startup təşəkkülünün və regionun innovasiya ekosisteminin inkişafı
8.10. Prioritet istiqamət 10. İnstitusional inkişaf							
8.10.1.	Təhsil sahəsi üzrə dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi	NMR NK	ETN	2023–2027	Təhsil müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı layihə təkliflərinin hazırlanması	Təhsil müəssisələrində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin artırılması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	Təhsil müəssisələrində xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.10.2.	Mədəniyyət sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi, maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi və mədəniyyət sahəsinin inkişafının təmin edilməsi	NMR NK	MdN, AMEA	2023–2027	Mədəniyyət sahəsinin fəaliyyətinin optimallaşdırılması və sahənin inkişafı ilə bağlı layihələrin hazırlanması	Müvafiq sahədə layihələrin həyata keçirilməsi	Mədəniyyət müəssisələri tərəfindən əhaliyə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.10.3.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət orqanları (qurumları) arasında əməkdaşlığın gücləndirilməsi və müvafiq məlumat mübadiləsinin təmin edilməsi	PA	NK, NMR NK, digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq sahələrdə əməkdaşlıq inkişafı və məlumat mübadiləsinin təmin edilməsi üçün tədbirlər görülməsi	Dövlət xidmətlərinin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.10.4.	Əmək müasirləşdirilməsi, məşğulluq, sosial müdafiə sahələrində fəaliyyətin təşkilatı və dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi	NMR NK	ƏGSMN	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Müvafiq sahədə tədbirlərin həyata keçirilməsi	Müvafiq sahələrdə göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.10.5.	Tibb sahəsi üzrə dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi	NMR NK	İTSDA, SN	2023–2027	Tibb müəssisələrində xidmətlərin inkişafı dair layihələrin hazırlanması	Tibb müəssisələrində xidmətlərin inkişafı üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi	Tibb müəssisələrində xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəlməsi
8.10.6.	Ümumi iqtisadi rayonun ümumi planının hazırlanması	DŞAK	Digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2025	Ümumi planın sifariş olunması	İnkişaf istiqamətlərinin müəyyən edilməsi ilə ümumi planın hazırlanması	Ümumi planın təsdiqi olunması
8.10.7.	Naxçıvan Muxtar Respublikası şəhərlərinin baş planlarının hazırlanması	DŞAK	NMR NK, digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2027	Baş planların sifariş olunması	Şəhər torpaqlarından istifadə növlərinin müəyyən etməklə baş planların hazırlanması	Baş planların təsdiqi olunması
8.10.8.	Kənd təsərrüfatı sahəsinin dəstəklənməsi sahəsində fəaliyyətin və dövlət xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi	KTN	NMR NK	2023–2027	Müvafiq sahədə dəstək təkliflərinin hazırlanması	Kənd təsərrüfatı sahəsinin dəstəklənməsi ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	Aqrar istehsalatın və emal sahəsində göstərilən yardımın artması
8.10.9.	Mikro, kiçik və orta biznesin dəstəklənməsi istiqamətində fəaliyyətin inkişaf etdirilməsi və dövlət xidmətlərinin təşkilatı edilməsi	İN	NMR NK	2023–2027	"KOB dostu" ofislərinin yaradılması ilə bağlı layihələrin hazırlanması	"KOB dostu" ofislərinin yaradılması və xidmətlərin təşkilatı	Sahibkarların müvafiq dəstək xidmətlərinə əlqənlərinin artırılması
8.10.10.	Sahibkarlıq subyektləri tərəfindən vergi sahəsində könüllü əməliyyat sənədlərinin hazırlanması	İN	NMR NK	2023–2027	Naxçıvan şəhərində vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzinin yaradılması	Digər şəhər və rayonlarda vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinin yaradılması	Sahibkarlara xidmət sənədlərinin təqdimatı ilə bağlı əməkdaşlıq sənədlərinin hazırlanması
8.10.11.	Dövlət əmlakının idarə edilməsi sahəsində fəaliyyətin və xidmətlərin inkişaf etdirilməsi	İN	NMR NK	2023–2027	Dövlət əmlakının idarə edilməsi sahəsində müvafiq fəaliyyətə dair layihələrin hazırlanması	Dövlət əmlakının idarə edilməsi sahəsində müvafiq fəaliyyətin icrası və xidmətlərin təşkilatı edilməsi	Müvafiq sahədə dövlət xidmətlərinin keyfiyyət sənədlərinin yüksəlməsi
8.10.12.	Dövlət qulluğuna qəbul və inzibati dövlət qulluğu vəzifələrinin tutulmasının mərkəzləşdirilməsi qaydada həyata keçirilməsi	NMR NK	NK, DİM, digər aidiyyətli dövlət orqanları (qurumları)	2023–2027	Qanunvericilik təkmilləşdirilməsi məqsədilə müvafiq normativ hüquqi aktların hazırlanması və təsdiqi edilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində dövlət qulluğuna qəbul və inzibati vəzifələrinin tutulması üzrə vahid yanaşmanın tətbiqi edilməsi	Dövlət qulluğuna qəbulda şəffaflığın artması
8.10.13.	Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən dövlət orqanlarının (qurumlarının) xidmətlərinin rəqəmsallaşdırılması istiqamətində tədbirlər görülməsi	RİNN	NMR NK	2023–2027	Naxçıvan Muxtar Respublikasında elektron xidmətlərin istifadənin asanlaşdırılması	Naxçıvan Muxtar Respublikasında elektron xidmətlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi	Elektron xidmətlərdə rəqəmsal həllərin tətbiqinin şaxələndirilməsi
8.10.14.	Təcniki yardım və qrant layihələrinin Naxçıvan Muxtar Respublikasına cəlb edilməsi	İN	NMR NK, aidiyyətli qurumlar	2023–2027	Müvafiq donor təşkilatlarla danışıqlar aparılması və layihələrin müəyyən edilməsi	Təcniki yardım və qrant layihələrinin icra edilməsi	Beynəlxalq təcrübələrin tətbiqi ilə sosial-iqtisadi sahələrdə inkişafı nail olunması
8.11. Prioritet istiqamət 11. Ətraf mühitin mühafizəsinin gücləndirilməsi							
8.11.1.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının təbii ehtiyatlarından istifadə potensialının artırılması	NMR NK	ETSN, İN, aidiyyətli qurumlar	2023–2027	Potensial şaxməli ehtiyatların müəyyən edilməsi və təbii sənətlərin iqtisadi dövriyyəyə cəlb məqsədilə təkliflərin hazırlanması	Müvafiq sahədə layihələrin icra edilməsi	Naxçıvan Muxtar Respublikasının təbii resurslarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi
8.11.2.	Məqsədalı və məqsədsəpa tədbirlərinin görülməsi	NMR NK	ETSN	2023–2027	Məqsədalı və məqsədsəpa işləri aparılacaq ərazilərin müəyyən edilməsi	Məqsədalı və məqsədsəpa işlərinin aparılması	Məqsədalı və məqsədsəpa işlərinin icrası ilə əhatəli sahələrin artırılması
8.11.3.	Ekoloji təmiz və təhlükəsiz nəqliyyat vasitələrinin (minik avtomobilləri, avtobuslar və s.) dövriyyəsinin stimullaşdırılması	NK	RİNN, NMR NK, İN, DGK	2023–2027	Elektrik mühərriki və hibrid nəqliyyat vasitələrinin istifadənin stimullaşdırılması məqsədilə vergi-gömrük güzətlərinin tətbiqi	Ekoloji təmiz və təhlükəsiz nəqliyyat vasitələrinin (minik avtomobilləri, avtobuslar və s.) istifadəsinin artırılması	Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşması
8.11.4.	Biomüxtəlifliyin qorunması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	NMR NK	ETSN	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	Biomüxtəlifliyin qorunması ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi	Biomüxtəlifliyin qorunması
8.11.5.	Sudan qənaətlə və səmərəli istifadə edilməsi ilə bağlı mərkəzləşdirilmiş tədbirlərinin görülməsi	NMR NK	KTN, ADSEA	2023–2027	Müvafiq sahədə layihə təkliflərinin hazırlanması	İcməli sudan qənaətlə istifadə edilməsi ilə bağlı mərkəzləşdirilmiş tədbirlərinin həyata keçirilməsi	Əhalinin sudan qənaətlə istifadə edilməsi ilə bağlı məlumatlılıq səviyyəsinin artması
8.11.6.	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi ilə bağlı işlər görülməsi	ETSN	"Təmiz Şəhər" ASC, NMR NK	2023–2027	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi dair layihə təkliflərinin hazırlanması	Bərk məişət tullantılarının idarə edilməsi dair layihələrinin həyata keçirilməsi	Bərk məişət idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi və əhatə dairəsinin genişləndirilməsi

AKRONİMLƏR VƏ İXTİSARLAR

- ADSEA - Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi
- ADY - "Azərbaycan Demir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
- AMEA - Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
- AQTA - Azərbaycan Respublikasının Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi
- ASK - Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası
- AZAL - "Azərbaycan Hava Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
- DGK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi
- DİA - Dövlət İdarəçilik Akademiyası
- DİM - Azərbaycan Respublikasının Dövlət İmtahan Mərkəzi
- DSX - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərəhəldi Dövlət Xidməti
- DŞAK - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi
- DTA - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi
- EN - Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi
- ETN - Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi
- ETSN - Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sənətlər Nazirliyi
- ƏGSMN - Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi
- GF - Azərbaycan Respublikasının Gonclər Fondu
- GİN - Azərbaycan Respublikasının Gonclər və İdman Nazirliyi
- İKZF - Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fondu
- İN - Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi
- İTSDA - Azərbaycan Respublikasının İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi
- KTN - Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi
- MB - Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı
- MdN - Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət Nazirliyi
- MİDA - Azərbaycan Respublikasının Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi
- MN - Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi
- NK - Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti
- NMR NK - Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti
- PA - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası
- RİNN - Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi
- SN - Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyi
- SOCAR - Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti
- "Təmiz Şəhər" ASC - "Təmiz Şəhər" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
- VXSİDA - Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi